

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح استفساریه ماده (۳۶) قانون رفع موانع تولید
رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور»

مقدمه

«طرح استفساریه ماده (۳۶) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» با هدف تسری معافیت صندوق توسعه ملی از مالیات بر سود و زیان ناشی از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی، از زمان تأسیس این صندوق، مطرح و به تصویب کمیسیون تخصصی مربوطه رسیده است. در این گزارش به بررسی مصوبه کمیسیون پرداخته می‌شود.

مخصوص صحن علی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال دوم

بررسی مصوبه کمیسیون

صندوق توسعه ملی با توجه به لزوم تغییر نگاه به ذخایر نفت و گاز و درآمدهای حاصل از فروش آن، به موجب ماده (۸۴) قانون برنامه پنجم و با هدف اشتغال‌زایی و حمایت از بخش‌های مولد اقتصادی و تأمین مالی بخشی از نیازهای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی تأسیس شد و مقرر گردید بخشی از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و فرآورده‌های نفتی به صورت ارزی به حساب صندوق واریز گردد. حال با عنایت به اینکه بخش عمده و اصلی منابع صندوق به صورت ارزی است و اعطای تسهیلات از منابع این صندوق نیز عمدتاً به صورت ارزی صورت می‌گیرد، طبیعی است که با تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی صندوق، از لحاظ حسابداری، سود یا زیانی شناسایی شود. از سوی دیگر براساس مقررات مواد (۱) و (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم، درآمدهای ناشی از فعالیت‌های انتفاعی اعم از سود حاصل از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی مشمول مالیات است و طبق ماده (۱۴۸) نیز، زیان حاصل از تسعیر ارز به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی پذیرفته می‌شود. لکن با توجه به اینکه درآمدهای صندوق توسعه ملی از تسعیر و بدهی‌های ارزی ناشی از فعالیت اقتصادی صندوق نیست و از سوی دیگر منابع این صندوق به طور کلی ارزی است، قانونگذار در ماده (۳۶) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ مقرر کرد، سود و زیان ناشی از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی صندوق توسعه ملی از پرداخت مالیات معاف است.

شماره ثبت:
۲۵۳

شماره چاپ:
۶۷۳

تاریخ چاپ:
۱۳۹۶/۹/۲۲

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲-۲۴۰۱۵۴۴۱

تاریخ انتشار:
۱۳۹۷/۴/۲

اما در این میان، صندوق توسعه ملی طبق صورت‌های مالی تسلیم شده به اداره امور مالیاتی برای عملکرد سال ۱۳۹۱، دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی را از لحاظ حسابداری تسعیر و مازاد آن را به حساب حقوق صاحبان سهام منظور کرده بود و از آنجایی که طبق ماده (۴) قانون مدنی، در حالت کلی، قوانین مصوب عطف به ماسبق نمی‌شوند و با توجه به اینکه در مقررات ماده (۳۶) قانون رفع موانع تولید، معافیت مقرر از تاریخ تأسیس صندوق مورد حکم قرار نگرفته بود، اداره امور مالیاتی نیز طبق برگ تشخیص، نسبت به مطالبه مالیات متعلقه از صندوق توسعه ملی اقدام کرد و صندوق از این حیث دچار مشکل شد.

حال مصوبه اصلاحی کمیسیون در راستای رفع این مسئله، با این توجیه که درآمد حاصل از تسعیر دارایی‌های ارزی صندوق توسعه ملی، درآمدی نیست که ناشی از فعالیت‌های اقتصادی باشد و منابع این صندوق ارزی بوده و باید به صورت ارزی نیز باقی بماند و بنابراین در هیچ دوره‌ای نباید مشمول مالیات تلقی گردد، در مقام اصلاح ماده (۳۶) قانون رفع موانع تولید برآمده و براساس آن معافیت مالیاتی مقرر در این ماده جهت صندوق توسعه ملی، از زمان تأسیس این صندوق در نظر گرفته شده است. در این خصوص اگرچه ممکن است این شائبه ایجاد شود که مصوبه مزبور به دلیل اینکه ناشی از طرح نمایندگان بوده و از سوی دیگر به کاهش درآمد عمومی منجر می‌شود، مغایر اصل هفتادوپنجم قانون اساسی است، لکن باتوجه به اینکه چنین درآمدی درحقیقت درآمد واقعی محسوب نمی‌شود تا مأخذ مالیات واقع شود و همچنین اصل این معافیت در قانون رفع موانع تولید به موجب اصلاح نمایندگان نسبت به لایحه دولت اضافه شد و با ایراد شورای نگهبان درخصوص اصل هفتادوپنجم قانون اساسی مواجه نگردید، به نظر می‌رسد افزایش دامنه این معافیت به زمان گذشته نیز با ایراد شورای نگهبان مواجه نگردد.

نتیجه‌گیری

با عنایت به نکات مطرح شده به نظر می‌رسد همان‌گونه که در گزارش پیشین این مرکز (به شماره مسلسل ۱-۲۴۰۱۵۴۴۱) مبنی بر ضرورت تبدیل قالب استفساریه ماده (۳۶) قانون رفع موانع تولید به اصلاح ماده مزبور، اصلاح صورت گرفته، مبنی بر معافیت صندوق توسعه ملی از زمان تأسیس، از مالیات بر سود و زیان ناشی از تسعیر دارایی‌ها و بدهی‌های ارزی به دلیل اینکه در واقع چنین درآمدی درآمد واقعی نبوده و از سوی دیگر علی‌الاصول منابع این صندوق ارزی است، صحیح و مناسب است و تحقق چنین هدفی نیز از طریق اصلاح ماده مورد نظر امکانپذیر است.

لازم به توضیح است با توجه به اینکه در ظاهر، چنین اصلاحیه‌ای در مقام توسعه دامنه معافیت مالیاتی است، لذا ممکن است شائبه کاهش درآمد عمومی و در نتیجه مستلزم پیش‌بینی طریق جبران آن باشد که در این رابطه باید گفت اولاً با توجه به اینکه چنین درآمدی درحقیقت درآمد واقعی محسوب نمی‌شود تا مأخذ مالیات واقع شود و ثانیاً اصل این معافیت در قانون رفع موانع تولید به موجب اصلاح نمایندگان نسبت به لایحه دولت اضافه شد و با ایراد شورای نگهبان درخصوص اصل هفتادوپنجم قانون اساسی مواجه نشد، به نظر می‌رسد تسری این معافیت به زمان گذشته نیز با ایراد مواجه نگردد. این مسئله با توجه به مسبق به سابقه بودن نظیر چنین موضوعی در قانون مالیات‌های مستقیم و سابقه پیش‌بینی آن در لایحه دولت درخصوص احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (که در جریان بررسی در مجلس حذف گردید) قوت می‌یابد.

